

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/926/2014.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla, dr. Salamon László és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Stumpf István és dr. Szalay Péter* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítélete, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 12.P.21.549/2012/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. A Sulyok és Ádám Ügyvédi Iroda (6721 Szeged, Vadász utca 4/A.) által képviselt indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Budapest Környéki Törvényszéknél 2014. április 16-án benyújtott és az Alkotmánybíróságon 2014. május 8-án érkeztetett indítványában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Álláspontja szerint a támadott ítélet sérti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, II. cikkét és VI. cikk (1) bekezdését.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz mellékleteként csatolt dokumentumokból az alapüggyel kapcsolatban megállapítható, hogy az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék a 2013. február 19-én kelt 12.P.21.549/2012/16. számú ítéletével, személyhez fűződő jog megsértése iránti perben elutasította az indítványozó (mint felperes) keresetét.
- [4] 2.1. Az ügy előzményeként az elsőfokú bírói döntés tartalmazza, hogy az indítványozó kanadai-magyar kettős állampolgár, aki az alperessel 2004. június 26-án házasságot kötött. Házasságukból gyermek nem származott, de 2005-ben és 2006-ban két gyermeket örökbe fogadtak. Az indítványozó az örökbefogadásokat követően a gyermekekkel Kanadába kívánt utazni, amelyhez az alperes a szükséges hozzájárulást

megadta. 2010 januárjában azonban az alperes kételkedni kezdett az indítványozó külföldre távozásának indokaival kapcsolatban, ezért külső, harmadik személyek segítségével az indítványozó számítógépébe belépett, dokumentumait és angol nyelvű levelezését elolvasta és magyar nyelvre fordította. A levelezés tartalmából az alperes számára kiderült, hogy az indítványozó már 2008-ban szeretett volna a gyermekekkel együtt hosszabb időre Kanadába utazni, és ennek előkészítése érdekében több konkrét lépést is tett. Ezen ismeretek birtokában az alperes 2010 februárjában telefonon számon kérte az indítványozót, majd az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnál (a továbbiakban: IRM) eljárást kezdeményezett a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1986. évi 14. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Hágai Szerződés) 2. § 3. és 4. Cikke, és a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt, az 1984. évi 14. törvényerejű rendelettel kihirdetett szerződés végrehajtásáról szóló 7/1988. (VIII. 1.) IM rendelet alapján. Ezen eljárás során az alperes az általa megismert levelezést az iratok részévé tette, ám a hiánypótlási kötelezettségének nem tett eleget, mivel időközben az indítványozó a gyermekekkel Magyarországra hazatért, így az eljárás nem indult meg.

[5] Házassági tanácsadást követően a felek életközössége 2011 novemberében megszakadt, az indítványozó a Gödöllői Városi Bíróságon kérte a házasság felbontását, ezt megelőzően pedig távoltartás iránti eljárást kezdeményezett. A felek között vita tárgyát képezte a gyermekek elhelyezése. Az alperes ezen eljárás során is csatolta az általa megszerzett levelezést a peres iratokhoz. A bíróság az indítványozó megelőző távoltartás iránti kérelmét elutasította, és az illetékes rendőr-főkapitányság is megszüntette az eljárást az általa tett magántitok jogosulatlan megismerésének büntette miatti feljelentés tárgyában. A nyomozóhatóság döntése indokolásában kifejtette, hogy az alperes az indítványozóval közösen használt számítógépen lévő, védelemmel el nem látott dokumentumokat nézett át és fordított le, majd tett a bontóper részévé, amely dokumentumok egyebekben a közösen örökbefogadott gyermekekkel voltak kapcsolatosak. Ezek az alperes, mint törvényes képviselő érdekeit közvetlenül érintik, ezért nem képeznek magántitkot. A büntett megvalósulásához hiányzott az egyenes szándék is, mivel az alperes nem tudta, hogy a számítógépen milyen információkat fog találni, a dokumentumokat nem azzal a céllal olvasta el, hogy magántitkot jogosulatlanul megismerjen. Az elsőfokú eljárás alatt a házasság felbontása iránti eljárás még folyamatban volt.

[6] 2.2. Az indítványozó, mint felperes a bíróságtól annak megállapítását kérte, hogy az alperes a megszerzett, részletesen felsorolt levelezés jogosulatlan megismerésével és nyilvánosságra hozatalával megsértette az ő magántitkokhoz és levéltitkokhoz fűződő személyiségi jogait. Kérte továbbá az alperes további jogsértéstől történő eltiltását és perköltségben való marasztalását. Érvérese szerint a jogosulatlanul megszerzett és

mások részére hozzáférhetővé tett adatok a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: régi Avtv.) 2. § 1. pontja szerinti személyes adatnak minősülnek, amelyeket az alperes az ő hozzájárulása nélkül gyűjtött, vett fel, tárolt, rögzített, továbbított és használt fel. Az indítványozó álláspontja szerint a fent említett valamennyi elektronikus levele a magántitkát képezi, melyeket azonban az alperes jogosulatlanul ismert meg és tette hozzáférhetővé mások számára. Hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 81. § (1) bekezdésére és a 84. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjaira. Megítélése szerint az alperes mentesüléséhez azt kellett volna bizonyítani, hogy a magántitok megszerzése és nyilvánosságra hozatala annak bizonyítására volt szükséges, hogy az indítványozó jogsértését igazolja. Az indítványozó szerint azonban az eljárás során világossá vált, hogy ő a Hágai Szerződést nem sértette meg, a kérdéses időpontban az indítványozó és az alperes még együtt éltek, és ő a gyermekekkel az alperes írásbeli hozzájárulásával utazott külföldre. Jogsértés hiányában nem volt olyan tény vagy körülmény, amelynek bizonyítására a magántitkot az alperes felhasználhatta volna. Meg nem történt tények bizonyítása pedig nem minősül olyan oknak, amely az indítványozó magántitkának nyilvánosságra hozatalát jogszerűvé tehetné.

[7] Az alperes a kereset elutasítását kérte a bíróságtól, és hivatkozott arra, hogy az indítványozó 2010. március 21-én telefonon hozzájárult ahhoz, hogy az alperes a számítógépen található minden dokumentumot és levelezést átnézzon, ezért ezek megismerése nem volt jogellenes. Utalt a régi Ptk. 81. § (1) bekezdésére, valamint a 75. § (3) bekezdésére, a 4. § (1) bekezdésére és az 5. § (1)–(2) bekezdéseire. Egyben hivatkozott a BH1992.387. számú és a BH1985.57. számú eseti döntésekre, továbbá a Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.081/2009/3. számú döntésére is. Az alperes álláspontja szerint az indítványozó levelezését a hatósági eljárásban jogszerűen használta fel; a jelen keresetnek történő helyt adás viszont azzal járna, hogy ő a tárgyi levelezést a gyermekelhelyezés és a házasság felbontása tárgyában folyamatban lévő peres eljárásban bizonyítékként ne használhassa fel, miközben az indítványozó célja éppen az, hogy jogellenes magatartása ne kerülhessen értékelésre az igazságszolgáltatás körében.

[8] 2.3. Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét nem találta megalapozottnak, ezért azt elutasította. A bíróság rámutatott, hogy a magántitok védelméhez való jog alapvető jog, azt a korábbi Alkotmány 59. § (1) bekezdése is védelemben részesítette. A régi Ptk. 81. § (1) bekezdése szerint: „Személyhez fűződő jogokat sért, aki a levéltitkot megsérti, továbbá aki a magántitok vagy üzleti titok birtokába jut, és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon visszaél.” Titoknak minősül minden olyan adat, tény, valamint az ezekből levont következtetés, amelynek a jogosult rendelkezési köréből való kikerülése a jogosult érdeksérelmével járhat. Önmagában az, ahogyan az alperes az indítványozó levelei tartalmát megismerte, a

levéltitok megsértésének még nem minősül, mert ahhoz az is szükséges, hogy azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza, vagy azzal egyéb módon visszaéljen. Az ítélet – a régi Ptk. 4. §-a, a 2. § (1)–(2) bekezdései, a 75. § (1) bekezdése, a 81. § (1) bekezdése és az 5. § (2) bekezdése, valamint a kapcsolódó bírói gyakorlat alapján – rámutat, hogy a „polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során (...) a feleknek olyan magatartást kell tanúsítani, hogy érdekeik érvényesítése a társadalom érdekével összhangban álljon.” Az indítványozónak ezért alanyi joga van annak követelésére, hogy személyhez fűződő jogait, így a levéltitok védelméhez való jogát mindenki tiszteletben tartsa. Ezt a jogát azonban, a bíróság szerint – a régi Ptk. 5. § (2) bekezdésére figyelemmel –, az indítványozó tilalmazott módon gyakorolja akkor, amikor a társadalmi rendeltetéssel össze nem férő célra, az alperessel szemben illetéktelen előny szerzésére kívánja érvényesíteni. Utalt ezzel összefüggésben a bíróság a BDT2009.2126. számú és a BDT2011.2442. számú eseti döntésekre is.

[9] A elsőfokú ítélet indokolása hangsúlyozta, hogy a bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek, emellett az alperesnek jogos magánérdeke is fűződött ahhoz, hogy az eljárások során az indítványozó magatartását bizonyítani tudja, és ezért a vitatott levelezést az előterjesztett kérelmeihez csatolta. Megállapította továbbá, hogy a felek közötti valamennyi eljárásban nélkülözhetetlenül fontos és releváns annak bizonyítása, hogy az indítványozó milyen okból és milyen körülmények között távozott külföldre a gyermekekkel együtt. Azt is megállapította továbbá, hogy mindez (azonban) nem képezi a konkrét (személyiségi jogi) per tárgyát, (az) más bíróság hatáskörébe tartozó bizonyítási kérdés, azonban ezen bizonyítási eszköztől az alperest nem lehet elzárni a személyiségi jogvédelem eszközeivel. Ezzel összhangban utalt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 170. § (3) bekezdésére, amely szerint házasságra, avagy gyermek elhelyezésére irányuló perben az egyébként a Pp. 170. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjai szerinti jogosult tanú sem tagadhatja meg a vallomástételt. (Az indokolás végül kifejtette, hogy amennyiben az alperes az indítványozó levelezését a jövőben nyilvánosságra hozná, ez lehetőséget teremtene az indítványozó számára személyiségvédelmi igényeinek előterjesztésére; erre azonban az ítélet meghozataláig a hatósági eljárásokon kívül nem került sor.)

[10] 2.4. Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó fellebbezéssel élt, kérve az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelemnek helyt adó döntés meghozatalát, melyet a fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a – jelen alkotmányjogi panasszal támadott – 2014. január 21-én kelt, 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítéletével helybenhagyott. A jogerős másodfokú döntés az elsőfokú eljárás során rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján jutott arra a következtetésre, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és egyetértett az abból levont következtetésekkel, valamint az azok alapján meghozott elsőfokú döntéssel. A régi Ptk. 75. § (1) bekezdésére és a 81. § (1) bekezdésére hivatkozva rámutatott, hogy

magántitoknak a magánszférához tartozó olyan tény, adat minősül, amely nem köztudott, és a titokban tartásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik. Rámutatott, hogy az adott ügyben mindezekre figyelemmel azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozónak volt-e olyan méltányolható magánérdeke, amelynek az alperes méltányolható érdekével összeütközésben elsőbbséget kell élveznie. Az ítélet indokolása szerint az indítványozó nem vitatta, hogy az alperes az általa megismert levelezés anyagát a bíróság előtt folyamatban lévő bontóperükben, a gyermekelhelyezés iránt indított peres eljárásban, valamint a gyermekek jogellenes külföldre vitele miatt az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium előtt megindított hatósági eljárásban használta fel. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy a bíróság előtt folyamatban lévő polgári perben a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyító fél kötelezettsége. Így másik fél magántitkát is tartalmazó bizonyíték csatolása, ha az a per tárgyával a kereseti kérelemben, viszontkereseti kérelemben foglaltakkal releváns módon összefügg, személyiségi jogsértést nem valósíthat meg. Ugyanez vonatkozik – érvelése szerint – a más hatóság előtt kezdeményezett hivatalos eljárások során becsatolt, magántitkot is tartalmazó okirati bizonyítékok felhasználására is. Az indokolás szerint a levelezés számítógépen történő megismerésében és fordításában közreműködő személyek száma sem haladja meg azt a méltányolható mértéket, ami a jogsértést megalapozhatná; az alperes ugyanis csak akkor tudta a kifogásolt levelezést a bírósági és hatósági eljárások során felhasználni, ha annak tartalmát anyanyelvén megismerhette. Míg a házassági tanácsadások alkalmával történő ismertetésükkel összefüggésben megállapította, hogy a peres felek azon közös akaratelhatározás következtében vettek részt, nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy a házasságukban felmerülő gondjaikat feltárják, azokra megoldásokat keressenek. Mely alapján kifejtette, hogy ilyen elhatározás mellett nem lehet jogsértő a felperesi levelek tartalmának bemutatása, valamint vélelmezni kell az indítványozói hozzájárulást is. A jogsértéssel kapcsolatosan indított büntetőeljárással összefüggésben megállapította, mivel abban jogerős döntés még nem született, így nincs olyan jogerősen elbírált bűncselekmény, amely kötné a polgári bíróságot a Pp. 4. § (2) bekezdése alapján.

- [11] Összefoglalva „a másodfokú bíróság is arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperesi tagadás mellett az alperesnek nem volt más lehetősége, mint hogy állításai alátámasztásaként a felperesi levelezés anyagát felhasználja.” A másodfokú bíróság egyetértett az indítványozó azon fellebbezésben foglalt hivatkozásával, miszerint a levéltitok megsértése megvalósul már a levél jogosulatlan megszerzésével, nem szükséges hozzá annak nyilvánosságra hozatala is. A kifejtett indokokra tekintettel azonban megállapítható a bíróság szerint, hogy „a levéltitok megismeréséhez az alperesnek olyan méltányolható érdeke fűződött, amely következtében a felperes levéltitok védelméhez fűződő személyiségi jogának korlátozására jogszerű lehetőség

van.” Az alperes ebből a levelezésből tudta meg, hogy az indítványozó végleges szándékkal akarta külföldre vinni a közös gyermekeket, ezért az alperes az ennek megakadályozása érdekében indított eljárás során és a gyermekelhelyezés iránt kezdeményezett perben a levelezés anyagát jogszerűen használhatta fel.

- [12] 3. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyről a Kúria a 2014. július 2-án – a jogerős bírói döntést támadó alkotmányjogi panasz benyújtását követően – kelt, Pfv.IV.20.726/2014/4. számú ítéletével döntött; és a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Kúria ítéletére nem terjesztette ki.
- [13] A felülvizsgálati ítélet indokolása hivatkozott az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére, VI. cikk (1) és (2) bekezdéseire, valamint a régi Ptk. 75. § (1) és (3) bekezdéseire, 81. §-ára, 2. § (1) és (2) bekezdéseire, 4. § (1) és (4) bekezdéseire, 5. § (1) és (2) bekezdéseire. Érvelése szerint a magántitok felfedezése (megsértése) általában személyhez fűződő jogot sért akkor, ha valaki azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon visszaél. A Kúria szerint a magántitok felfedezése a jelen ügyben megtörtént, és az alperes azon magatartása, hogy a birtokába jutott levelezést fordítás céljából másoknak megmutatta, illetve hivatalos eljárásokban becsatolta, a nyilvánosságra hozatalt is megvalósította. A jogsértés bekövetkezéséhez azonban a visszaélésszerűség megállapítása is szükséges, a Kúria azonban – az eljárt bíróságokkal összhangban – nem tekintette az alperes magatartását visszaélésszerűnek. Ennek kapcsán a Kúria hivatkozott a BH1985.57. számú eseti döntésére, kiemelve, hogy az irányadó bírói gyakorlat alapján hivatalos eljárásban az esetlegesen nem jogszerűen megszerzett bizonyíték is felhasználható a tényállás felderítése, az igazság kiderítése érdekében, amennyiben a bizonyíték felhasználása nem okoz aránytalan sérelmet. A felülvizsgálati döntés megállapította, hogy az eljárt bíróságok abban a körben is helytállóan hivatkoztak a bírói gyakorlatra – utalva a felek között zajló egyéb eljárásokra –, hogy a személyiségi jogi perben hozott döntés a jogrendszerben elfoglalt helyénél, szerepénél fogva eleve nem alkalmas bármely más perben vagy hivatalos eljárásban fennálló jogvita eldöntésére vagy akár csak véleményezésére. Ezért a konkrét ügyben nem foglalhatott állást abban a kérdésben, hogy az alperes által magánlevelezés megismerésével feltárt adatok, mint bizonyítékok a házassági bontóperben, gyermekelhelyezési vitában milyen döntés kiváltására lesznek alkalmasak. Hangsúlyozta továbbá, hogy abban a kérdésben kizárólag az ott eljárt bíróságok hozhatnak érdemi döntést. Így az adott személyiségi jogi perben kizárólag azt kellett megvizsgálni és eldönteni, hogy az indítványozó levelezésének feltárása a konkrét, fentiekben már nevesített hivatalos eljárásokban adekvátnak minősült-e vagy sem. Ennek kapcsán pedig a Kúria helytállónak minősítette az eljáró alsóbb bíróságok azon megállapításait, amely szerint a levelek tartalmának felhasználása nem volt visszaélésszerű, azaz adekvát bizonyítási eszköz volt. Ismételten nyomatékosította, hogy az indítványozó számára az sem jelent

aránytalan sérelmet külső, objektív szemléletű vizsgálat szerint, ha a családjogi perben eljáró bíróságok a lehető legtöbb bizonyíték ismeretében hozzák meg határozatukat. Annak a megítélése pedig, hogy az alperes által feltárt magántitoknak a megszületendő döntésben milyen szerepe lehet, nem képezheti a személyiségi jogi eljárás tárgyát. A felülvizsgálati ítélet szerint a levelezés tartalmának – az arra illetékes hatóság és bíróságok előtt, a tényállás felderíthetősége érdekében történő – feltárása nem minősül sem szükségtelennek, sem aránytalanoknak.

[14] 4. Az indítványozó a jogerős másodfokú ítélettel szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszában a kifogásolt bírói döntést az alábbiak miatt támadta.

[15] Az indítványozó szerint a személyhez fűződő jog megsértése miatt indított polgári perben meghozott jogerős bírói döntés az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszféra védelméhez való jogát, ezen belül a magántitok, illetve a levéltitok védelméhez való jogát és kapcsolattartásának tiszteletben tartását azzal sértette meg, hogy azt az alapvető jog lényeges tartalma tiszteletben tartásának követelményét figyelmen kívül hagyva, a szükséges mértéket meghaladóan, és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul – vagyis az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon – korlátozta. A bírói döntés ezzel megtagadta a bírósági jogvédelmet az indítványozótól. Az indítványozó kifejtette, hogy elektronikus levelezését az alapügy alperese törvénybe ütköző módon megszerezte, majd harmadik személyek előtt, illetve bírósági és hatósági eljárásban azt nyilvánosságra hozta. Az alapügyben a bírósági eljárás fő kérdése az volt, hogy az indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjogának korlátozása feltétlenül szükséges és arányos-e az igazságszolgáltatás rendes működését biztosító bizonyíték-szolgáltatási kötelezettség érdekében. Ennek eldöntése során mérlegelni kellett, hogy az alapjogsérelem (magánszféra-sértés) útján megszerzett és felhasznált bizonyítékokat milyen módon lehet figyelembe venni bírói és hatósági eljárás során, a „bizonyításhoz való jog” gyakorlása keretei között. Az alkotmányjogi panasz rámutat, hogy a magánszféra megsértésével szerzett bizonyítékok vonatkozásában a polgári eljárásjogi és anyagi jogi szabályozás hiányos, sok tekintetben – a bírói gyakorlattal együtt – nem alkalmas a magánszféra megfelelő védelmére. A kapcsolódó magyar bírói gyakorlat sajátossága, hogy az alapjogsérelemmel megszerzett hang- és képfelvételek felhasználását, ha az alapjog jogosultja által az alapjogot megsértővel szemben elkövetett jogsértés bizonyítására kívánják használni, minden további alkotmányos előfeltétel nélkül megengedi. Nem kívánja meg a bírói gyakorlat pl. azt, hogy az egyik fél bizonyítási szükséglete az átlagos bizonyításhoz fűződő érdeken túlmenően, különös jelentőséggel bírjon. Ráadásul ez a bizonyítékként történő felhasználási lehetőség – a joggal való visszaélés jogintézményén keresztül – ki is zárja azt, hogy a magánszférájában megsértett fél alapjogvédelmet kaphasson. Nem differenciál a bírói gyakorlat aszerint sem, hogy az alapjogsértéssel megszerzett bizonyítékon kívül más bizonyítékok alapján az adott ügy elbírálható lenne-e, vagyis

fennáll-e olyan bizonyítási szükséghelyzet, amikor csak és kizárólag az alapjogsértéssel megszerzett bizonyíték áll rendelkezésre, vagy pedig az csak egy a bizonyítékok közül. (Utóbbi esetben az alapjogkorlátozás szükségessége kérdéses.) Az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint a bírói gyakorlat – amint ezt a támadott döntés is példázza – abba a sematikus irányba halad, amely szerint önmagában a bizonyítékként való felhasználás ténye elegendő arra, hogy közérdekre és méltányolható magánérdekre hivatkozással az alapjogsértés jogkövetkezmények nélkül maradjon. Ez nem felel meg az alapjogok védelméről szóló alaptörvényi szabályozásnak [I. cikk (3) bekezdés]. Az indítványozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tartja, hogy a polgári igazságszolgáltatásba vetett közbizalom, mint alkotmányos érték védendő-e, és ha igen, mennyiben a magánszférához való alapvető joggal szemben, amelyet az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése tartalmaz. A tisztességes eljáráshoz való jog részeként felfogott „bizonyításhoz való jog” és a magánszféra, a magántitok védelméhez való jog ütközése felveti az alapjog horizontális hatályának kérdését is. A határok kijelöléséhez az indítványozó véleménye szerint alkotmányos követelmény kimondása jelenthetne viszonyítási pontot; mert a polgári eljárás bizonyításra vonatkozó szabályai nem tartalmaznak tételes jogi korlátozást a magánszférához való jog megsértésével szerzett bizonyítékok felhasználhatóságára nézve.

- [16] Annak alátámasztására, hogy a magánszféra védelme az emberi méltósághoz való jogból ered, az alkotmányjogi panasz hivatkozott a 8/1990. (IV. 23.) AB határozatban foglaltakra is: „Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. »általános személyiségi jog« egyik megfogalmazásának tekinti. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az általános személyiségi jog »anyajog«, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható” (ABH 1990, 42, 44–45.). Alkotmányos értéként megjelent az Alkotmánybíróság gyakorlatában az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom is {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [45]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [32]}. A fent írtak szerint ezért ezen alkotmányos érték védelmében a magánszféra védelméhez való jog csak az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, a szükségesség-arányosság tesztje alapján korlátozható. Az indítványozó szerint az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalom lehet az alapjog-korlátozás legitim célja, a támadott bírói döntés azonban azért korlátozza alaptörvény-ellenesen a magánszféra védelméhez való jogot, mert jogsértés hiányában engedte felhasználni bizonyítékként az indítványozó megismert

levelezését. A bírói gyakorlat ezt – az alkotmányjogi panasz érvei szerint – csak „jogsértés bizonyítására, vagy jogsértés közvetlen veszélyének bizonyítására közérdekből, illetve jogos magánérdekből” teszi lehetővé. A jelen ügyben legfeljebb vélt jogsértésről lehetett szó, az ennek megállapítására irányuló IRM előtti eljárás lefolytatását – hiánypótlást követően – maga az alperes sem kérte. Emiatt nincs olyan legitim cél, amely miatt az alapjog korlátozása jogszerű volna, még a bírói gyakorlat szempontjai alapján sem. Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy a bíróság a magánszférához való jogát nem a „feltétlenül szükséges mértékben” [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés] korlátozta, hanem mindössze az alapjogot megsértő alperes bizonyításhoz fűződő érdeke alapján. Az alapjogot sértő bizonyítékok felhasználásától bírósági, hatósági eljárásban nem várható olyan eredmény, amely az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalmat, mint alkotmányos értéket szolgálná, ilyen esetekben hiányzik az alapjog korlátozásához feltétlenül szükséges indok.

- [17] Az indítványozó utal a német Szövetségi Alkotmánybíróság (a továbbiakban: BVerfG) vonatkozó gyakorlatára is, amelynek figyelembe vétele álláspontja szerint amiatt is indokolt, mert mind az Alaptörvény, mind a *Grundgesetz* az emberi méltósághoz való jogból származtatja a magánszféra védelméhez való jogot, mint a személyiség szabad kibontakoztatásához való jog elemét. A BVerfG szerint a személyiség szabad kibontakoztatásához való joghoz tartozik az is, hogy mindenki maga dönthesse el, hogy a kommunikáció tartalmát egyedül a beszélgetőpartner, vagy egy meghatározott személyi kör, vagy a nyilvánosság ismerhesse meg. Ezen az alapon ítélte alaptörvény-ellenesnek a BVerfG olyan tanúk vallomásának bizonyítékként való figyelembe vételét, akik kihangosítón keresztül hallgattak telefonbeszélgetéseket, a kommunikációt folytató hozzájárulása nélkül. Az ügyben a hozzájárulás kérdése volt döntő fontosságú. Utal az indítványozó arra is, hogy a BVerfG gyakorlatában a működőképes igazságszolgáltatáshoz fűződő közérdek nem alapozza meg a magánszféra védelméhez való jog megsértésével szerzett bizonyíték bírósági felhasználhatóságát; erre csak olyan esetekben van lehetőség, amikor „olyan további szempontok jelennek meg, amelyekből adódóan a bizonyítékként való felhasználás lehetősége a személyiség korlátozása ellenére alkotmányos védelmet élvez”, pl. különösen súlyos bűncselekmény felderítése esetén, vagy polgári perben olyankor, ha az „egyik fél bizonyítási szükséglete az átlagos bizonyításhoz fűződő érdeken túlmenően, különös jelentőséggel bír a fél jogérvényesítése szempontjából”. Hasonló kritériumokat támasztott az ilyen bizonyítékok felhasználhatóságával szemben a *Bundesgerichtshof* gyakorlata is.
- [18] A magyar bírói gyakorlat ezzel szemben a magánszféra védelméhez való jog korlátozásához elegendőnek tartja a bizonyító fél jogérvényesítéshez fűződő átlagos érdekét, ha a jogsértés, vagy a jogsértés közvetlen veszélyének a bizonyítása a cél, és ha a bizonyítékként történő felhasználás nem okoz a bizonyítani kívánt jogsértéshez

képest aránytalan sérelmet (BH1985.57. számú és BDT2011.2442. számú döntések). Az alkotmányjogi panasz rámutat, hogy a vizsgált ügyben a hatósági és bírósági felhasználáson kívül az indítványozót *egyéb hátrány is érte* amiatt, hogy az alperes az ő elektronikus levelezését megszerezte, mert azt mások (házassági tanácsadók, fordítást végzők) előtt is nyilvánosságra hozta. Ráadásul az alapjogkorlátozásra a fent írtak szerint nem volt kényszerítő indok, mivel az nem „pozitív jogi értelemben vett jogsértés” bizonyítása érdekében történt, hiszen az alperes nem indította meg az érdemi eljárást az IRM-nél, ami az indítványozó vélt jogsértését megvizsgálhatta és megállapíthatta volna.

- [19] Összegezve, a bírói döntést azért tartja alaptörvény-ellenesnek az indítványozó, mert az a magánszféra védelméhez való jogának védelmét „(i) az alperes sérelmére elkövetett pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye hiányában; és (ii) ehhez képest az alperes bizonyításhoz fűződő érdekének teljes hiányában; továbbá (iii) a hatósági, bírósági eljárásban való felhasználás pusztá ténye alapján – feltétlen szükségesség hiányában – tagadta meg, megsértve ezzel az Alaptörvény I. cikk (3) és VI. cikk (1) bekezdéseit.” A támadott bírói döntésben szereplő azon érvelés, mely szerint az alapjogsérellemmel megszerzett bizonyíték bírósági eljárásban való felhasználása azért nem valósít meg személyiségi jogsértést, mert az a kereseti (vizontkereseti) kérelemmel releváns módon összefügg, az indítványozó szerint nem felel meg az alapjog korlátozása tekintetében fennálló feltétlen szükségesség követelményének.

II.

- [20] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:
- „I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- „II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”
- „VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”
- „XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.
- (2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.
- (3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.”
- „24. cikk (2) Az Alkotmánybíróság

[...]

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [21] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [22] Az Alkotmánybíróság tanácsa megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai és tartalmi követelményeinek eleget tesz-e, és 2015. február 9-én az indítvány befogadásáról döntött; az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelve, hogy az indítványozó Alaptörvény – II. cikkéből következő – VI. cikk (1) bekezdése szerinti magánélet és kapcsolattartás tiszteletben tartásához való joga sérelmet szenvedett-e a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú jogerős másodfokú ítélete folytán, mivel a jogerős döntés nem állapította meg, hogy az indítványozó elektronikus magánlevelezésének az alperes általi megszerzése és bírósági, hatósági eljárásban történő felhasználása az indítványozó személyiségi jogának sérelmét eredményezte és ezért annak védelmét megtagadta. Az indítványozó véleménye szerint e hivatkozott alapjogának az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével ellentétes az a korlátozása, amely szerint nem jelenti a személyiségi jog megsértését, ha az ilyen módon szerzett bizonyíték az eljárás tárgyával összefügg, és felhasználásához a félnek méltányolható érdeke, jogos magánérdeke fűződik, akár jogsértés vagy annak közvetlen veszélye hiányában is.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

- [24] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a konkrét jogerős bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként azt kifogásolta, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt, és az emberi méltósághoz való jogból következő, magánélethez és kapcsolattartáshoz való jogát a kifogásolt bírói döntés – az igazságszolgáltatás rendes működését biztosító bizonyíték-szolgáltatási kötelezettség, mint alkotmányos érték védelme érdekében – szükségtelenül és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul korlátozta.
- [25] 2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal összefüggésben jelen ügyben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként – a bírói döntés tartalma alapján – azonban csupán azt vizsgálhatta, hogy alaptörvény-ellenességet eredményez-e a bírói döntés önmagában arra figyelemmel, hogy a személyiségi jogsérelem korlátozását lehetővé teszi, amennyiben úgy ítéli meg, hogy egyéb bíróság előtt indokolt lehet a megszerzett magántitok felhasználhatósága.
- [26] 2.1. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán először röviden áttekintette eddigi vonatkozó gyakorlatát a magánszféra tartalmára nézve.
- [27] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében védett magánszférához való jog tartalmát és az emberi méltósághoz való joggal fennálló kapcsolatát az Alkotmánybíróság már korábban is értelmezte. A 32/2013. (XI. 22.) AB határozatban foglaltak szerint: „Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése – a régi Alkotmány 59. § (1) bekezdésével ellentétben – átfogóan védi a magánszférát: az egyén magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét. A magánszféra lényege tekintetében azonban továbbra is fenntartható az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában megfogalmazott – a magánélet fogalmának esszenciáját jelentő, általános érvényű – megállapítás, miszerint a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek [36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400.]. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon). Ezen túlmenően önálló védelmet élvez az egyén életéről alkotott kép is (jó hírnévhez való jog)” {32/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [82]–[84], hasonlóan: 17/2014. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [28] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének vizsgálatakor hangsúlyozta, hogy ez a rendelkezés átfogóan védi a magánszférát, amelybe az egyes

nevesített jogosultságokon – így a magánélet és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához való jogon – keresztül a magántitok, levéltitok védelme is beletartozik. A titok fogalmát – tételes jogi definíció hiányában – a joggyakorlat dolgozta ki. Ennek fogalmi elemeire a jelen alapügyben eljáró bíróságok ítéletei is hivatkoztak. Azt, hogy valamely tény, adat, körülmény vagy következtetés magántitoknak minősíthető-e, a bíróság mindig az adott eset körülményei és összefüggései alapján ítéli meg.

- [29] 2.2. Az eljáró bíróságok döntései egybehangzóak voltak abban, hogy az indítványozó magánlevelezése beletartozik a magántitok fogalmába. Az alapügyben született jogerős ítélet szerint a régi Ptk. 81. § (1) bekezdése értelmében a levéltitok megsértése megállapításának elégséges feltétele a levél jogosulatlan megszerzése, nem szükséges a jogsértés megvalósulásához annak nyilvánosságra hozatala is. E jogértelmezéssel a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott ítélete is egyetértett, és helyeselte, hogy a bíróságok azt vizsgálták, hogy az alapügy alperese a birtokába jutott magántitokkal visszaélt-e, vagy sem.
- [30] Jelen alkotmányossági vizsgálat szempontjából a magántitokhoz való jognak azon fogalmi elemei érdemelnek kiemelés, amelyek szerint ez a jog olyan tény, adatot, körülményt vagy következtetést véd, amelyet a személyeknek csak egy szűk köre, vagy csak egyetlen személy ismer és egyébként nem közészlelhető; továbbá a jogosultnak érdeke fűződik ahhoz, hogy e körön kívül állók a titoknak minősülő tény, adatot, körülményt vagy következtetést ne ismerhessék meg. A magántitok megőrzéséhez fűződő érdeket már az is hátrányosan érintheti, ha a titkot a jogosulton kívül akár csak egyetlen más személy megismeri. Amint arra az Alkotmánybíróság már több határozatában is rámutatott, az államnak, tevételesen a védelmi kötelezettsége értelmében, a konkuráló alapjogi pozíciókban – amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel, mert az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti – közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie. {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [50]; 14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65].} Az Alkotmánybíróság a védelmi kötelezettség érvényre juttatásának mércéjeként kifejtette továbbá, hogy: „A védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazóknak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek (*fair balance, schonender Ausgleich*). Ezek tekintetében az Alkotmánybíróság továbbra is kontrollt gyakorol” {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55].}
- [31] 2.3. Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata („[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik”) az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a

magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Ugyan elsősorban a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok joggyakorlatán keresztül. Ezzel a rendes bíróságok ítélező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevételes védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.

[32] Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

[33] 3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben azt kellett megvizsgálnia, hogy a másodfokú jogerős ítélet, amely a személyiségi jogi jogsérelmet nem állapította meg és nem tiltotta el általános jelleggel az alperes által megszerzett levelezésnek a bírósági és más hatósági eljárásokban bizonyítékként történő felhasználását, valamennyi releváns alkotmányossági szempontra figyelemmel volt-e.

[34] Az alkotmányjogi panasz elbírálásakor az Alkotmánybíróságnak tehát arról kellett döntenie, hogy az indítványozó magántitokhoz való jogával szemben kellő súlyú alkotmányos indok-e az alperest mint szülőt megillető kapcsolattartáshoz való jogának, valamint szülői felügyeleti és nevelési jogának [az Alaptörvény VI. cikk (1)

bekezdése, illetve a XVI. cikk (1) bekezdése] védelme, amely igazolhatja a magántitok korlátozását.

- [35] 3.1. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Alaptörvény-ellenes a korlátozás, ha nem elkerülhetetlen, vagyis ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan {erre nézve lásd például: 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [101] pontja}, v.ö.: 879/B/1992. AB határozat, ABH 1996, 397, 401.}.
- [36] Az Alkotmánybíróság ezért jelen ügyben azt vizsgálta, hogy fennállnak-e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, illetve az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlata szerinti az alapjog-korlátozás alkotmányos feltételei.
- [37] 3.2. Ennek körében először azt kellett áttekintenie, hogy a szabályozással összefüggésben van-e olyan alkotmányosan elfogadható cél, amely az alapjog-korlátozást igazolhatja, azaz, hogy az alapjog-korlátozás szükséges-e. A korlátozás szükségessége két elemből áll: az alapjog korlátozásának alkotmányos célt kell követnie, továbbá alkalmasnak kell lennie e cél elérésére {erre nézve lásd például: 11/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [38] Megállapítható, hogy az indítványozó elektronikus levelezése tartalmának felhasználása kapcsán a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítélete kimondta, „a felperesi tagadás mellett az alperesnek nem volt más lehetősége, mint hogy állításai alátámasztásaként a felperesi levelezés anyagát felhasználja” (5. oldal). A Kúria Pfv.IV.20.726/2014/4. számú ítélete pedig ezt megerősítve rámutatott: „Az összes körülmény mérlegelésével az eljáró bíróságok a Kúria szerint helytállóan jutottak arra a következtetésre, hogy a kérdéses levelek tartalmának felhasználása az adott eljárásokban nem volt visszaélészerű, adekvát bizonyítási eszközről volt szó” (11–12. oldal).
- [39] Az indítványozó levéltitka megszerzésének mozzanata összefüggésében az ügyben eljáró bíróságok tehát arra a következtetésre jutottak, hogy bár a magántitok felfedezése megtörtént, ez mégsem értékelhető jogszerűtlennek, egyrészt, mert „[a]z irányadónak tekintett bírói gyakorlat (BH1985.57.) alapján hivatalos eljárásban az esetlegesen nem jogszerűen megszerzett bizonyíték is felhasználható” (a Kúria Pfv.IV.20.726/2014/4. számú ítélete, 11. oldal), másrészt, mert „[a] bíróság előtt folyamatban lévő polgári perben a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyító fél kötelezettsége” (a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítélete, 5. oldal).
- [40] Mint azt az Alkotmánybíróság a 3018/2016. (II. 2.) AB határozatában is kifejtette {erre nézve lásd: Indokolás [29]–[32]}, az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése a gyermek

megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát deklarálja, ehhez kapcsolódóan a (2) bekezdés biztosítja a szülők számára a jogot a gyermeküknek adandó nevelés megválasztására, míg a (3) bekezdés a szülőknek a kiskorú gyermekről való gondoskodás kötelezettségét rögzíti. Az Alaptörvényhez fűzött indokolás a XVI. cikkel összefüggésben megállapítja, hogy a gyermek a testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennállásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A magánszférában a gondoskodás és a védelem joga és kötelezettsége elsődlegesen a szülőket (vagy a gyermek más törvényes képviselőjét) illeti, illetve terheli. A határozat megállapítja továbbá, hogy a szülő neveléshez való joga egyben a gyermekéről való gondoskodás és védelme biztosításának kötelezettségét is magában foglalja. Emellett az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése a gyermek és szülő kapcsolattartáshoz való jogát kívánja biztosítani.

- [41] Az indítványozó alapjogát, mint ezt a fenti bírósági döntések is megállapítják, sérti az alperes férj magatartása. Ugyanakkor – a fenti bíróságok megállapításai szerint – az alperes szülőnek más lehetősége nem volt a szülői felügyeleti jogának, illetve nevelési jogának védelmére, és legfőképp felügyeleti kötelezettségének biztosítására. Míg ezzel szemben az indítványozó szülő gyermekeik sorsáról egyedül hozott fontos döntést, vagy legalábbis hozhatott volna a másik szülő beleegyezése nélkül. A gyermekek sorsáról, neveléséről való döntés mindkét szülő egységes akarat-elhatározása alapján jöhet létre, azaz ahhoz nem elegendő az indítványozó szülő döntése, hanem a másik szülő erre vonatkozó beleegyezése – a másik szülő nevelési és felügyeleti, illetve kapcsolattartásra vonatkozó jogának megnyilvánulásaként – is lényeges eleme [a szülői felügyelet közös gyakorlását főszabályként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Negyedik Könyv 4:147. § (1) és (2) bekezdései írják elő eszerint: „[a] szülői felügyeletet a szülők a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének érdekében egymással együttműködve kötelesek gyakorolni”, „[a] szülői felügyelet közös gyakorlása során a szülők jogai és kötelezettségei egyenlők”. Annak részletes tartalmára nézve lásd a Negyedik Könyv XVII. Fejezetét]. (Megjegyzést érdemel, hogy a konkrét személyiségi jogi perben az indítványozó levelei tartalmát nem vitatta, csak az erre való magántitka sérelmét állította.) Az Alkotmánybíróság az alapjog-korlátozásának szükségességével összefüggésben vizsgálata során figyelembe vette, hogy a közös gyermekek sorsa nem kizárólag az egyik szülő magánügye, és ennél fogva magántitka. A szülői felügyeleti jog általános szabályként és az adott esetben is (lévén házastársak) mindkét szülőt egyenlően illeti meg. Ez pedig jogellenessé teszi azt, ha ezen közös jogot az egyik szülő kizárólag egyedül kívánja gyakorolni a gyermekek életében alapvető fontosságú kérdések tekintetében.

- [42] Mindezek alapján megállapítható, hogy a jogerős másodfokú bírósági döntés alkotmányos cél, a szülő felügyeleti joga és kötelezettsége biztosításának, továbbá kapcsolattartáshoz való jogának védelme [Alaptörvény VI. cikk (1) és XVI. cikk (2) bekezdései] érdekében történt, mely végső soron a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogán alapul [az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése]. Az alkalmasságot illetően megállapítható, hogy az indítványozó levelezése alkalmas lehet az előzőek bizonyítására, így levéltitkának korlátozása nem tekinthető szükségtelennek.
- [43] 3.3. Az arányosság körében – az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján – az vizsgálendő, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban állnak-e egymással. Azaz a bíróság döntése meghozatala során figyelemmel volt-e arra, hogy a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, azaz a korlátozás nem haladja-e meg azt a szintet, mint amit az alkotmányosan igazolható cél elérése feltétlenül megkíván {lásd például: 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [135], vö: 879/B/1992. ABH 1996, 397, 401.}.
- [44] Az arányosság kérdésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó levelezésének a bíróságok, és más hatóságok előtti bizonyítékként történő felhasználása során a levelezés tartalma továbbra is rejtve marad a nyilvánosság előtt, ugyanis a bíróság elé tárt levelezéshez – a bíróság nyilvánossága ellenére – csak iratbetekintés révén lehet hozzájutni, amely viszont korlátozott [lásd: a Pp. 191. § (4) bekezdését, a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet 13. § (1) bekezdését]. Ezért az alapjog-korlátozás arányosan történt, mivel a titokmegismerésre csak zárt körben, a fent említett jogszabályi keretek között van lehetőség.
- [45] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt másodfokú jogerős bírósági ítélet az indítványozó magántitkát szükségesen és arányosan korlátozta, így az nem tekinthető alaptörvény-ellenesnek; ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [46] 3.4. Megjegyzi ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az egyes további bírósági eljárásokban a perbíróságok döntenek a bizonyítékok felhasználhatóságáról (megengedhetőségéről). Ezek a bírói döntések az eljárást lezáró bírói döntés ellen benyújtható alkotmányjogi panaszban esetenként kifogásolhatók. Az adott perbíróságok előtt benyújtott bizonyítékokkal összefüggésben az itt vizsgált bírói döntés ugyanis nem határozott, helyesen állapítva meg, hogy a konkrét bizonyítás kérdéseiről – így a bizonyíték értékelése, felhasználhatósága kérdésében is – csak az adott perbíróság jogosult dönten.

Budapest, 2017. november 21.

*Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [47] A rendelkező részi elutasítással egyetértek, de az indokolásban azokat az érveléseket, melyek az alapjogok védelmi pozícióját túlterjesztik az állam és magánszemélyek közötti vertikális viszonyon, és a magánfelek között is általános jelleggel deklarálják ezek horizontális hatályát (lásd az indokolás IV. részének 2.2. és 2.3 pontjait) nem tudom elfogadni. A 2.2. pontban ezt a kiterjesztést az állam tevőleges védelmi kötelezettségének posztulálásával mondja ki a magánfelek közötti viszonyokban, a 2.3. pontban pedig az Alkotmány 28. cikkének olyanfajta értelmezésével ismétli ezt meg, mely szerint a bírósági jogalkalmazás felé az Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezés parancsa egyben az alapjogok magánfelek közötti hatályát is kimondta volna.
- [48] Az alkotmányos alapjogok az európai történelem folyamán az 1700-as évek végétől az egyes egyéneket és a magánszférájukat védték az állammal szemben. A demokratikus törvényhozásra alapuló modern államok így bár az egyszerű jogot szabadon változtathatják, de ha alapjogról van szó, és ez az állam és magánegyen

viszonyában merül fel, akkor ennek szabályozása fölé alkotmánybírósági ellenőrzés lép be, legalábbis ahol létezik az alkotmánybíráskodás. E szűk, de fontos körben tehát a demokratikus törvényhozás szabályozás szabadsága megszűnik, és az alkotmánybíróság ellenőrzés alá vonja a törvényhozást. Ez a demokrácia-korlátozó lehetőséget, mint kivételt az egyes egyének és a magánszféra állammal szembeni autonómiája igazolja. Ha azonban az alapjogokat az egyes magánegyének egymás közötti viszonyaira is kiterjesztjük, akkor a demokratikus törvényhozás lényegében teljes mértékben az alkotmánybíróság ellenőrzése alá kerül. Ekkor azonban felmerül a rendszer lényegi jellemzőjét jelentő demokratikus felhatalmazás elenyészése, és a politikai demokrácia komponensének tendenciaszerű kiüresedése. Ezt a megfontolás azt követeli meg, hogy ne fogadjuk el az alapjogok vertikális hatályán túl a horizontális – magánegyének viszonyában való – hatását. Azonban szűk mezsgyén előrehaladva elképzelhető, hogy egy-egy alapjog esetében, ha közéleti irányultság, érintettség hatja át a máskülönben magánegyének, magánszervezetek közötti viszonyt, akkor ezen áthatás egy foka után elismerjük kivételesen a horizontális irányú hatást is.

- [49] Itt szeretném jelezni, hogy megítélésem szerint az Alaptörvény 28. cikke, amely a bírói jogalkalmazásnál az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezésre kötelezi a bírót, azt jelenti, hogy amennyiben a bíró előtti konkrét ügy az állam és magánegyének közötti viszonyról szól, akkor ebbe a bírónak az esetleg releváns alapjogot is be kell vonnia. (Tipikusan ez a fő szabály a közigazgatási bíráskodásban.) Ám, ha magánfelek közötti viszonyról van szó, akkor csak abban az esetben kell ezt tennie, ha a magánfelek közötti ügy közéleti irányultságot, relevanciát hordoz.
- [50] Ki kell azonban térni az alapjogokon túl az alaptörvényi értékek kérdésére is, amit a régi hazai alkotmánybírósági szóhasználat „államcélnek” nevezett el. A dilemma ezeknél az, hogy vajon ezek is csak az állam és a magánfelek közötti viszonyra korlátozott érvényesülést igényelnek-e, vagy ezek túlmennek ezen, és az összes jogviszonyban alkalmazást követelnek?! Álláspontom szerint, ha a magánfelek között folyó ügyben az alaptörvényi értékdeklaráció merül fel, akkor ezt a vonatkozó egyszerű jogi rendelkezés értelmezésébe is be kell vonni, és ez nem csak az állam és magánfelek viszonyában követel érvényesülést. Például az Alaptörvény M) cikke az erőfölény tilalmáról ilyen alaptörvényi értéket jelent, és ezt a bírónak a magánfelek közötti szerződési viták eldöntésénél is be kell vonniuk. Tehát álláspontom szerint különbséget kell tenni a horizontális hatály kérdésében állásfoglaláskor az alapjogok és az alaptörvényi értékek között, és míg az alapjogok esetében nem lehet elismerni csak korlátozottan a hatást, addig az alaptörvény értékek esetében ezt a hatást el kell ismerni.
- [51] Szeretném még jelezni, hogy a német alkotmánybírák korai döntései nyomán, melyek a horizontális hatályt elismerték az alapjogok vonatkozásában, néhány alkotmánybíróság követte őket ezen az úton, szemben az első európai

alkotmánybírósággal, az osztrákokéval, akik nem léptek erre az útra. Ezt az eltérést én nem tartom véletlennek. Ugyanis míg a német alkotmánybíráknak az egyharmadát a Bundestag köteles mindenkor a legfelsőbb bíróságok bírái közül választani (ott öt ilyen van), addig az osztrákok esetében a főszabály szerint volt közigazgatási főhivatalnokok, ügyvédek és egyetemi tanárok válnak alkotmánybíróvá. Emellett a németeknél szilárd szokásjogi szabállyá vált, hogy az összes törzskari munkatársat néhány éves gyakorlattal rendelkező fiatal bírák közül válasszák ki, akik a néhány éves itteni munka után eggyel magasabb bírósági szintre kerülnek vissza a rendes bírói karba. Itt tehát a horizontális hatály elismerése révén lényegében volt legfelsőbb bírósági bírák és bíró-munkatársaik döntenek a rendes bírósági ítéletek ezreit (évi kb. ötezret) megtámadó alkotmányjogi panaszok felett, és ez egy további, legfelsőbb jogorvoslati fórummá teszi az alkotmányjogi panaszt és az alkotmánybírák munkáját. Nos, nem kell vázolnom, hogy nálunk az alkotmánybírák és a törzskari stábjaik nem a német minta szerinti kiválasztási szabályok szerint kerülnek a pozícióba – inkább az osztrákokhoz áll ez közel –, és akik hajlanak a német minta követésére azoknak figyelembe kell venni, hogy nálunk jórészt teoretikus egyetemi oktatók, jogászpolygonológusok, teoretikus jogtörténészek, kriminológusok és ügyvédek jelentik az alkotmánybírák kiválasztásának a fő bázisát már negyed évszázada.

Budapest, 2017. november 21.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [52] Az alkotmányjogi panasz elutasítását az alábbi, a határozatban foglaltaktól részben eltérő indokok mellett támogatom.
- [53] 1. Mint azt korábbi ügyek kapcsán már kifejtettem, fontosnak tartom ismételten hangsúlyozni, hogy álláspontom szerint az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdésében foglalt, az alapvető jogok korlátozhatóságával kapcsolatos előírások [az ilyen korlátozást tartalmazó szabály tekintetében a törvényi szint előírása; a korlátozás szükségességének, arányosságának elve; valamint az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartása] nem a jogalkalmazó, hanem a jogalkotó számára megfogalmazott garanciális szabályok {ezzel összefüggésben lásd bővebben a 30/2015. (X. 15.) AB határozathoz írott különvéleményemben foglaltakat, Indokolás [59–92]}. Ebből következően szükségességi-arányossági tesztet a bíróság nem végezhet (jogalkalmazói mérlegelése nem minősül ennek), és a jelen ügyben sem végzett ilyet. Ezért az indítványozónak a bírói döntésben szerinte megjelenő alapjogi

korlátozás szükségességével és arányosságával összefüggő érvei álláspontom szerint eleve nem foghattak helyt.

- [54] A jogalkotó ugyanakkor az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelő, törvényben megfogalmazott korlátot állított az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdésében foglalt alapvető jogot érintően, amikor a régi Ptk. 81. § (1) bekezdésében a már megismert titok nyilvánosságra hozatala esetén a jogsértés megállapíthatóságát a nyilvánosságra hozás [felhasználás] jogellenességéhez, vagy a titokkal való egyéb visszaéléshez kötötte. A támadott bírói döntések a konkrét ügyben a megismert titok felhasználásának jogszerűségét bírálták el a régi Ptk. 81. § (1) bekezdése második fordulatának alkalmazása keretében, meggyőződésem szerint helyesen; tartalmilag azoknak a méltányolható érdekeknek és az azokat megalapozó értékeknek a figyelembevételével, melyet a határozat is részletesen tartalmaz.
- [55] A rendelkező részi elutasítást a levelezés tartalma felhasználásának alaptörvényellenességét állító indítványozói érvelés tekintetében ezen indokok mentén tartom támogathatónak.
- [56] 2.1. A bíróságok a döntésüket mindenkor a kereseti kérelem keretei között, az alkalmazandó anyagi jogi rendelkezések hatályos eljárási szabályoknak megfelelően lefolytatott eljárásban történő alkalmazásával hozzák meg. Az így született bírói döntést egy esetleges alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság kizárólag az indítványban hivatkozott alaptörvényi rendelkezések tekintetében, az azokkal összefüggésben az indítványozó által megfogalmazott érvek alapján vizsgálja [indítványhoz kötöttség elve]. Az Alkotmánybíróság – főszabályként – a rendelkezésre álló iratok alapján hozza meg döntését, a tényállás megállapítása és az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések meghatározása tekintetében pedig az állandó gyakorlata alapján tartózkodik az ezekre hivatott bíróságok felülbírálatától; kizárólag az alkotmányossági kérdésekben foglal állást.
- [57] 2.2. A jelen ügyben megállapítható, hogy a régi Ptk. 81. § (1) bekezdésének két, nézetem szerint egymással egyébként konjunktív kapcsolatban nem álló fordulatát [a levéltitok megsértését, illetve a korábban már – akár jogszerűen – megszerzett magán-, vagy üzleti titok jogosulatlan nyilvánosságra hozatalát, vagy az azzal való egyéb visszaélést] az eljáró bíróságok jórészt a jogsértés megállapításának konjunktív feltételeként értelmezték. A megszerzett adatok, információk egyes hatósági és bírósági eljárásokban történt felhasználásának jogszerűségével [vagyis a régi Ptk. 81. § (1) bekezdésének második fordulatával] összefüggésben, valamint a határozatban az ezek alkotmányosságát vitató indítványozói érvelések vonatkozásában tett megállapításokkal az 1. pontban kifejtettek szerint magam is egyetértek.
- [58] Ugyanakkor, a hivatkozott törvényi rendelkezés első fordulata, a levéltitok megsértése a jogszabály szövegének nyelvtani értelmezése alapján önmagában, a megismert információk nyilvánosságra hozatala, felhasználása hiányában is megvalósítja a

személyhez fűződő jog sérelmét. Álláspontom szerint ezért e jog sérelme csak abban az esetben nem valósul meg, ha maga a levéltitoksértés ténye, ami tehát nyilvánvalóan önmagában jogellenes cselekményt jelent, sem állapítható meg. Ennek eldöntéséhez szükség lett volna arra, hogy a bíróságok egyértelműen állást foglaljanak abban a kérdésben is, hogy magára a levelezések tartalmának megismerésére jogszerűen került-e sor [például mert az alperes perbeli állításainak megfelelően ahhoz az indítványozó hozzájárult, illetve a megismerés véletlenül, nem szándékosan következett be], vagy sem. A támadott ítéletábrái döntés viszont amellet, hogy helyt ad az indítványozó fellebbezésében foglalt azon érvelésnek, hogy a levél jogosulatlan megszerzése elégséges feltétele a levéltitok megsértése megállapításának, ezzel összefüggésben csupán arra szorítkozik, miszerint „[...] az volt megállapítható, hogy a levéltitok megismeréséhez az alperesnek olyan méltányolható érdeke fűződött, amely következtében a felperes levéltitok védelméhez fűződő személyiségi jogának korlátozására jogszerű lehetőség van.” Ezt a körülményt azonban – anélkül, hogy leszögezné, miszerint ebből következően a levéltitok megsértését nem látja megállapíthatónak – rögtön össze is kapcsolja a levélnek az alperes által a gyermekek végleges Kanadába történő elvitelének megakadályozása érdekében indított eljárás, és a gyermekelhelyezés iránti per során történő felhasználásával, jogszerűnek minősítve azt.

- [59] Kétséges lehet tehát, hogy a bíróság megállapításai a levéltitok megsértése hiányának megállapítását is jelentik-e egyben, vagy azok kizárólag a szabály második fordulata tekintetében elvégzett mérlegelésként értelmezhetőek.
- [60] A bírósági iratok tanúsága szerint az indítványozó által a megismeréshez adott hozzájárulás tekintetében a felek a bíróságok előtt egymásnak ellentmondó állításokat tettek. A bírósági döntések azonban ezzel – vagyis lényegében a régi Ptk. 81. § (1) bekezdésének első fordulataiban foglalt levéltitoksértés megállapíthatóságával – kapcsolatban végül nem állapítottak meg tényállást, arra helyezve a hangsúlyt, hogy a megismert magántitok nyilvánosságra hozatala [a különböző eljárásokban való felhasználása] nem volt jogosulatlan tekinthető.
- [61] Annak következtében, hogy az indítványozó a panaszban kizárólag a levelezése bírósági [és más] eljárásokban történő felhasználásával, valamint az ezen alapuló érveinek bíróságok általi elutasításával összefüggésben terjesztett elő érveket, illetve a támadott döntések alaptörvény-ellenességét kizárólag erre alapozta, a 2.1. pontban említett indítványhoz kötöttség okán az Alkotmánybíróság a bírói döntések alkotmányosságát a régi Ptk. 81. § (1) bekezdése első fordulatainak összefüggésében nem vizsgálhatta.

Budapest, 2017. november 21.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

- [62] A határozat olyan kérdésekre ad választ, amelyek a magyar, és valószínűleg minden más alkotmánybíróság számára a legnagyobb kihívást jelentik. A határozattal lezárt ügyben négy olyan előkérdés különíthető el, amelyekre kimondva vagy kimondatlanul válaszolni kellett, a határozat az utóbbit megoldást alkalmazza, és a válaszokat csak beleérti a végkövetkeztetésbe. Ezért szükségesnek tartom az alábbi kiegészítés hozzáfűzését a határozathoz.
- [63] 1. Az első előkérdés az Alaptörvény rendelkezéseinek, különösen az alkotmányos alapjogokra vonatkozó szabályok alkalmazhatósága magánjogi jogviszonyokban. A határozat szabatosan összefoglalja az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatát, ugyanakkor nem lép túl ezeken, márpedig ebben az ügyben nem volt elkerülhető a Drittwirkung jogviszonyokat figyelembe vevő értelmezés.
- [64] A tisztán közjogi jogviszonyokat vertikálisnak tekintve (I-modell) nincs kétség afelől, hogy ezekben az Alaptörvény rendelkezései közvetlenül értelmezendők és alkalmazandók. A magánjogi jogviszonyok és az Alaptörvény által feltételezett közjogi jogviszonyok együttes előfordulására az I-modell a legtöbb esetben alkalmazható, mivel ilyenkor három jogalany kerül kapcsolatba egymással. A magánjogi jogviszony két oldalán álló „magánfelek” (—modell) egyike (L-modell) vagy mindkettő (fordított-T-modell vagy Δ -modell) az állammal, pontosabban az állam képviseletében eljáró intézménnyel, így a közigazgatási hatóságokkal, a bíróságokkal vagy az Alkotmánybírósággal is jogviszonyba kerül. A modellek alkalmazásának következményei viszont nem azonosak.
- [65] Az L-modell teljesen figyelmen kívül hagyja a magánjogi jogviszony egyik felét, és csak a másik fél tekintetében értelmezi a közjogi jogviszonyt. Általában ezzel a helyzettel találkozik az Alkotmánybíróság, mivel a panaszos nyilván csak a saját sérelmét írja le, a másik fél jogi helyzete így rejtve marad. Ez a modell olyan helyzetekben alkalmas a döntés megalapozására, amikor a magánjogi jogviszonyban álló egyik fél valamely alapjoga érintett az ügyben, a másiké azonban nem. Ha viszont a magánjogi jogviszony feleinek alapjogai találkoznak az ügyben, akkor az L-modell alkalmazása kétséges. Ez a helyzet a jelen ügyben is.
- [66] A magánjogi jogviszony feleinek alapjogait egyaránt figyelembe vevő modellek a fordított-T és a Δ . A rendes bíróságok elkerülhetetlenül alkalmazzák a fordított-T-modellt, ez ugyanis a klasszikus szakági dogmatikák által kidolgozott helyzetet írja le. Ilyenkor tehát az állam nevében eljáró bíróság a jogviszony egészét tartja szem előtt, és a felek jogait a magánjogi jogviszony tartalma (a feleket egymással szemben megillető jogok és kötelezettségek összessége) alapján ítéli meg – lényegében egyenlíti ki. Ez a megoldás az Alkotmánybíróság számára nem alkalmazható, mivel a teljes per újraértékelését jelentené, azaz rendes-bírósági (vagyis a keresetről, vádról

döntő) szerepet igényel. Másként megfogalmazva: ez a megoldás fölöslegessé tenné vagy a szakjogokat vagy az Alkotmánybíróságot.

- [67] Marad a Δ -modell, amely a magánjogi jogviszonyt és a magánfeleket külön-külön az állammal szemben (elkülönült közjogi jogviszonyok alapján) megillető alapjogokat is figyelembe veszi. A szóban forgó ügy is csak ennek alapján lett volna megoldható. Kétségtelen, hogy a modell alkalmazása nagyon összetett mérlegelést igényel [amint ezt részletesen olvasni lehet: Lenkovics Barnabás: Polgári alanyi jogok – alkotmányos alapjogok (Alapvető kérdések az alanyi és alapjogok körül). In: Sajó András (szerk.): Alkotmányosság a magánjogban. Budapest, Complex, 2006., 107–130.]. A jelen ügyben az indítványozó magántitokhoz fűződő jogát illetően az Alkotmánybíróság nem foglalhatott állást úgy, hogy a másik fél (sőt, az ügyben érintett további személyek, az örökbefogadott gyermekek) alapjogait figyelmen kívül hagyja. Természetesen nem arra utalok ezzel, hogy ne kellett volna ragaszkodni az indítványban megjelölt jogcímekhez (hiszen alkotmányjogi panaszról van szó), de az abban megjelölt alapjogot a többi alapjog és az Alaptörvény egyéb szabályainak rendszerében kellett értelmezni, figyelembe kellett venni továbbá a többi érintett alapjogát is.
- [68] Az eddig kifejtettek megfogalmazhatók egyszerűbben is: valószínűleg általában is igaz, de a konkrét ügyben bizonyosnak látszik, hogy az alapvető jogok alanyának, mint emberi személynek a védelme nem váltható ki egyes alapjogai védelmével, mivel az ember több, mint egyes nevesített alapjogainak összessége.
- [69] 2. A második előkérdés a családi kapcsolatok, különösen a házasság belső (jog)viszonyainak alkotmányos védelme. A konkrét üggyhez ebből annak megválaszolása volt szükséges, hogy a család tagjait, különösen a házastársakat egymás közötti viszonyukban megilleti-e (pontosabban milyen mértékben illeti meg) a magántitok védelme.
- [70] A házasság tekintetében különös figyelmet érdemel a hűség kérdése (a korábban hatályban volt, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 24. §-a és az új Ptk. 4:24. §-ának (1) bekezdése egyaránt úgy fogalmaz, hogy a házastársak hűséggel tartoznak egymásnak). Ez a közfelfogással ellentétben nem szűkíthető a szerelmi/szexuális vonatkozásra, hanem a házasság fennmaradásának érdekében tett erőfeszítések előírását jelenti. Éppen ez az a körülmény, ami miatt a jog a családot értéknek tekinti (mindenekelőtt a házasságot, majd ezt kiterjesztve általában a családot, ide értve a nem házasságon alapuló családokat is), és ezért biztosít tagjainak kedvezményeket (példaként a tanúzási kötelezettség alóli mentesítés nem az érzelmi kapcsolaton, hanem a család egysége, a házassági hűség védelmén alapul). A hűség folytán kell az államnak először is jogalkotóként, aztán a nevében eljáró jogalkalmazók útján nagyon óvatosan mérlegelni, hogy a felek egymással esetleg konfliktusba kerülő alapjogaihoz milyen védelmet biztosít. Kétségtelen, hogy a hűség nem értelmezhető úgy, mint az alapjogokról történő

végleges lemondás – azaz valamilyen fokú védelem biztosítása szükséges –, de az sem járható, ha az egyik vagy másik házaspár (családtag) alapjogát a családi kapcsolat teljes figyelmen kívül hagyásával úgy védjük, mintha tiszta közjogi jogviszonyokról lenne szó.

- [71] A konkrét ügy tekintetében azt kellett megfontolni, hogy a házaspárokat (a család tagjait) egymással szemben mennyire illeti meg a magántitok védelme. Ennek során célszerű különbséget tenni a magántitok és a titkolózás, sőt, a titkolózás célja tekintetében is. A kérdés értékelésekor a magántitok összetevőire bontása sem kerülhető el [például német mintára: a személyiség társadalmi vetülete (pl. üzleti megbeszélés), egyszerű privátszféra (pl. magánjellegű beszélgetés séta közben), intimszféra (hálószobátitok)].
- [72] 3. A harmadik előkérdés az alapjogok és a jogos önhatalom (jogos védelem) összefüggése. Az Alaptörvényen kívüli szakjogok bizonyos körben elismerik az önvédelem jogát, és ennek alkotmányellenességét nem mondta ki elvi érveléssel soha az Alkotmánybíróság. Az általánosnak tekinthető álláspont szerint bizonyos helyzetekben a jog kénytelen eltérni mások jogainak megsértését (élet elleni jogtalan támadás, birtokháborítás, honvédelmi kötelezettség teljesítése).
- [73] A jogos védelem körében ezért a jog nem bünteti a mással szemben alkalmazott testi erőszakot, végső soron – bizonyos körülmények között – az élet kioltását sem. A közjogi megfogalmazása ennek az, hogy önvédelemből még a leginkább sérthetetlen alapjog, az élet is „sérthető”, ezt a jog tudomásul veszi. Fontos ugyanakkor látni, hogy az önvédelemnek is kétféle értelmezés adható. Értelmezhető úgy, hogy a különleges körülményekre tekintettel az önvédelemhez (más megsértésére vagy életének kioltására) a törvény alanyi jogot (netán alapjogot) biztosít. Ez az értelmezés nehezen egyeztethető össze az alapjogok (mindenekelőtt az élethez és méltósághoz való alapjog) sérthetlenségével. Ezért elfogadhatóbbnak látszik a másik értelmezés, mely szerint a jog önvédelem esetén sem biztosít alanyi jogot más megsértésére vagy életének kioltására, hanem csak büntetés nélkül hagyja ezt.
- [74] Ez a gondolatmenet kiterjeszhető más alapjogokra is. A gondot az okozza, hogy az Alkotmány majd az Alaptörvény értelmezése során az Alkotmánybíróság gyakorlata nem tükrözi ezt következetesen (és az ombudsmani jogvédelem sem). Így például a személyes adatok védelme lényegében nem teszi lehetővé jogsértő személyek személyes adatainak megismerését – úgy tűnik, hogy a személyes adatokra nem terjedhet ki az önvédelem (például: telefonos zaklató adatainak megismerése).
- [75] Mindez a konkrét ügyben úgy fogalmazható meg, hogy a család egysége elleni vélt „támadás” (és itt a kiskorúak érdeke fokozottan veendő figyelembe) teljesen figyelmen kívül hagyható körülmény-e, avagy a magát sértve érző fél is részesül valamelyest jogvédelemben – ha másként nem, a magatartása szankció nélkül hagyása formájában.

- [76] 4. Végül a negyedik előkérdés a perek – értve ezen más jogi eljárásokat is –, valamint a személyiségi jogsértések viszonya. Röviden: vajon per előkészítése, per kezdeményezése, perbeli tényállítás önmagában vagy az azzal összefüggésben tett nyilatkozat megalapozhat-e személyiségi jogsértést?
- [77] A figyelembe veendő körülmények közül az első az, hogy a pereket (és ismételten: más jogi eljárásokat) általában megelőzi a peres felek közötti, más jogviszonyból származó konfliktus. Ebből következően a perekkel együtt jár valamilyen mértékű negatív, más személyére vonatkozó tényállítás. Természetesen ennek is vannak határai, így a perre hivatkozással a gyalázkodásig, az öncélú megfogalmazásokig nem lehet eljutni. A per ennek a konfliktusnak a jog által szabályozott, békés feloldására irányul. Ennek két lényeges összetevője a kezdeményező (felperes) kötelezése arra, hogy állításait tényekkel (bizonyítékkal) támassza alá, illetve mások (tanúk, szakértők) kötelezése arra, hogy a valóságot feltárják.
- [78] A konkrét ügyben akár harmadik személyt is kötelezhetett volna a bíróság, hogy mondjon el olyasmit, amit a felektől magántitok formájában hallott, azaz a perjog általában nem védi a magántitkot (ezt csak különös körülmények között teszi – gyónási titok, foglalkozásbeli titok). Ennek további lépéseként a bíróság valószínűleg a konkrét ügy mögötti per alperesének kérésére az indítványozót kötelezte volna a levelezés kiadására. Amint a határozat meg is állapítja, az alperes által megszerzett dokumentumok perbeli felhasználása önmagában nem jogellenes. Ha viszont azt elfogadjuk, hogy a perek gyakran járnak olyan következménnyel, ami a peren kívül (alap)jogsértésnek minősülne, a perben viszont jogszerű vagy legalábbis a jog által nem szankcionált, akkor a bizonyítékszerzésről, illetve a bizonyítékként felhasználásról nem jelenthető ki általános jelleggel, hogy megalapoz egy későbbi személyiségi jogi pert. Ellenkező megfontolás alapján sok esetben – így az előttünk lévő ügyben is – a perbeli jogvédelemtől zárnánk el feleket.
- [79] A megválaszolandó kérdés mindezekre tekintettel csak az lehet, hogy melyek azok a magatartások, amelyek a perre – vagy bővebben a jogvédelemre – tekintettel sem fogadhatók el. A már említett gyalázkodáson kívül bizonyosan ilyen a korlátozást nem tűrő alapjogok és tilalmak köre, mint a kínzás tilalma. Ezt követően lehetett megalapozottan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a konkrét ügyben a bíróságok helyesen, az Alaptörvénnyel összhangban állapították-e meg, hogy az alperes nem sértette az indítványozó személyhez fűződő jogát.

Budapest, 2017. november 21.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye

- [80] 1. Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz rendelkező részben foglalt elutasításával, az ehhez kapcsolódó többségi indokolás pedig – meglátásom szerint – kiegészítésre szorulna annak érdekében, hogy az indítvány és a vizsgált bírói döntés által felvetett, elemi horderejű alkotmányjogi kérdést kimerítően megválaszolja.
- [81] 1.1. A határozattal kapcsolatos általános meglátásom – és egyben különvéleményem kiváltó oka – az, hogy az Alkotmánybíróság megkerülte annak a jelen ügyben vitathatatlanul felmerülő, egyúttal azon túl is mutató, és a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatára irányuló alkotmánybírósági hatáskört alapjaiban meghatározó dilemmának az eldöntését, hogy valamely alapvető jog korlátozását, megsértését csak az állam, illetőleg valamely állami szerv aktusa idézheti-e elő (vertikális viszonyokban), vagy pedig arra más személyek magatartása is behatással lehet (horizontális viszonyokban).
- [82] 1.2. Amennyiben ugyanis az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy egyes alapvető jogoknak a vertikális mellett a horizontális hatálya is értelmezhető – amint ez véleményem szerint a jelen eseten is megállapítható –; akkor az ilyen alapjogi kollíziók elbírálására egy olyan új tesztet kell kimunkálnia, amely figyelemmel van arra, hogy az alapvető jogában behatást elszenvedő személy, az e behatást (valamely saját alapvető joga vagy alkotmányos érdeke érvényesítése céljából) előidéző személy, valamint a konkuráló alapjog pozíciókban közvetítő, kiegyenlítő szerepet betöltő állami szerv (tipikusan a bíróság) egy hárompólusú viszonyrendszer alkot. Ha azonban az Alkotmánybíróság amellett a felfogás mellett kötelezné el magát, hogy az alapjogok megsértése, korlátozása csakis vertikális viszonyokban, az állam, állami szervek aktusai összefüggésében merülhet fel – amely megközelítést magam nem osztom –, az nemcsak az itt vizsgált alkotmányjogi panasz értelemszerű visszautasítását vonná maga után, de azzal is járna, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti, bírói döntések alkotmányossági vizsgálatát lehetővé tevő hatáskör főként magánjogi ügyekben, a magánfelek közötti jogvitákat eldöntő bírói határozatok tekintetében általánosságban is kiüresedne. Ez utóbbi felfogás szerint ugyanis ezen ügyeknek – állami szereplő hiányában – egyáltalában nem volna alapjogi érintettsége, nem merülhetne fel bennük az Abtv. 27. §-ában kritériumként szabott Alaptörvényben biztosított jog megsértése (mivel nincs, aki azt „megsértse”), ezért azok teljes egészében az Alkotmánybíróság „látókörén” kívül maradnának.
- [83] 2. Ezt a problémakört a határozat is felismerte, amikor már az indítvány ismertetésekor „alapjogsérelem útján megszerzett bizonyítékokról” (I. rész 4. pont) tett említést; majd a IV. rész 2.2. és 2.3. alpontjaiban ki is tért a jogalanyok egymás közötti viszonyában felmerülő alapjogi konfliktus kérdésére, valamint az ilyen alapjogi konfliktusok feloldására szolgáló, az Alkotmánybíróság gyakorlatában korábban már feltűnt tesztre: az állam tevőleges védelmi kötelezettségére, a kíméletes kiegyenlítés, méltányos egyensúly (*fair balance, schonender Ausgleich*) megteremtésének

követelményére. Ezt követően azonban a többségi indokolás mégsem ezt a mércét vette igénybe az alkotmányjogi panasz elbírálására, hanem – kitérve az elől a probléma elől, hogy az indítványozó magánszférájába, magántitok védelméhez fűződő jogába nem az állam, vagy valamely állami szerv avatkozott be – egyszerűen a tipikusan vertikális viszonyokra alkalmazott szükségesség és arányosság tesztje alapján megvizsgálta, hogy „az indítványozó magántitokhoz való jogával szemben kellő súlyú alkotmányos indok-e az alperest mint szülőt megillető kapcsolattartáshoz való jogának, valamint szülői felügyeleti és nevelési jogának [...] védelme” (IV. rész 3. pont).

- [84] Álláspontom szerint e megközelítés helyett célravezetőbb lett volna, ha a vizsgált ügyben megjelenő alapjogi kollíziót az Alkotmánybíróság arra a sajátosságra figyelemmel bírálja el, hogy az magánfelek között, horizontális viszonyban merült fel. Emiatt a határozat számomra – részben eltérő alapokra helyezve – az alábbi kiegészítésekkel, pontosításokkal és konklúzióval lett volna támogatható.
- [85] 3. A többségi indokolás IV. rész 2.2. alpontja, a magánszférához való jog átfogó alaptörvényi védelmének deklarációját, és a magánszféra tartalmának kibontását követően, a magántitok fogalmi elemeit tekinti át, és arra a konklúzióra jut, hogy „[a] magántitok megőrzéséhez fűződő érdeket már az is hátrányosan érintheti, ha a titkot a jogosulton kívül akár csak egyetlen más személy megismeri.” E megállapításnak, úgy vélem, közvetlen és magától értetődő konzekvenciája az, hogy a magántitokhoz való jog – és ezen keresztül a magánszférához való jog – korlátozását, megsértését nemcsak az állam vagy valamely állami szerv aktusa idézheti elő (a fent említettek szerint, vertikális viszonyokban), hanem arra más személyek magatartása is behatással lehet (horizontális viszonyokban). Ez utóbbi esetekben – mivel az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése értelmében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak a védelme az állam elsőrendű kötelezettsége – alkotmányjogi szempontból az alapjoggal kapcsolatban az állam tevőleges védelmi kötelezettsége válik hangsúlyossá. Ide kapcsolható, s emiatt tekinthető egyáltalán relevánsnak az indokolás azon elemzése, amely szerint az állam tevőleges védelmi kötelezettsége azt jelenti, hogy konkuráló alapjogi pozíciókban – amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel, mert az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti – az államnak közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie. A tevőleges védelmi kötelezettség érvényre juttatásának mércéjét az Alkotmánybíróság – amint ezt a többségi indokolás is megemlíti – a 13/2016. (VII. 18.) AB határozatban már kifejtette, utalva a kíméletes kiegyenlítés és a méltányos egyensúly megteremtésének követelményeire {Indokolás [55]}.
- [86] 4. Ezen a ponton – véleményem szerint – az indokolásnak ki kellett volna térnie arra, hogy az Alaptörvény rendelkezéseinek szerepét magánjogi jogviszonyokban az

Alkotmánybíróság már korábban is vizsgálta. Az e témakört érintő határozatok az alábbi megállapításokat rögzítették.

[87] 4.1. A 8/2014. (III. 20.) AB határozat szerint: „Hazánk Alaptörvénye Magyarország jogrendszerének az alapja. Az Alaptörvény Záró rendelkezését követő, az Alaptörvény legvégén szereplő fordulat »Magyarország első egységes Alaptörvényéről« szól, kimondva az Alaptörvény jogrendszerbeli primátusát. Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Az Alaptörvénynek az egész jogrendszert át kell hatnia és normáinak a jogrendszer egészében érvényesülniük kell. Ez az érvényesülés eltérő a közjogban és a magánjogban. Míg a közjogban az Alaptörvény általában közvetlenül érvényesül, addig a magánjogban közvetetten, az Alaptörvényben szereplő alapvető jogok és alkotmányos értékek [I. cikk (1) és (3) bekezdés] átsugárzása folytán, a magánjogi normák értelmezése útján. Az a vita, hogy az alapjogok és az államcélok a magánjogra hatással vannak-e, ma már csak arról folyik, hogyan van hatással az alkotmány-törvény a magánjogi viszonyokra. Vagyis a behatás módszerei és intenzitása a vita tárgya. A közvetett hatály tana értelmében az alkotmány-törvény érvényesülésével együtt a polgári jogviszonyok azonban továbbra is polgáriak maradnak. Az Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe. [...]” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [54]–[56].} Kifejezetten szerződéses jogviszonyokat vizsgálva az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy „[...] a horizontális hatály kérdése a magyar alkotmánybíróság értelmezése szerint nem arról szól, hogy egyes szerződések közvetlenül alaptörvény-ellenesek lehetnének, hanem arról, hogy a bíróság a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe vette-e az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak pedig lehetnek alapjogok, államcélok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. (...) Az Alaptörvény 28. cikke kifejezetten tartalmazza, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [64]. Megerősítette: 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [94], 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [110].}

[88] 4.2. A jelen ügyben vizsgálandó alkotmányossági probléma kapcsán azonban – az Alkotmánybíróság fent idézett megállapításain túlmenően – rá kell mutatni, hogy nem csakis és kizárólag a polgári törvénykönyv generálklauzulái minősülnek olyan szabályoknak, amelyeken keresztül az Alaptörvény tartalma képes átszűrődni a magánjogi viszonyokba. Elvileg ugyanis a rendes bíróságok jogalkalmazási tevékenységén keresztül alkalmas lehet az Alaptörvényben foglalt alkotmányos jogok és értékek közvetítésére („áteresztő szabályként”) bármely értelmezésre szoruló, vagy az alkalmazása során mérlegelési szempontokat felvető magánjogi norma. A

magánjog generálklauzulái ezt a folyamatot – mint arra legalkalmasabb rendelkezések – legfeljebb csak segítik; de az Alaptörvényben foglalt rendelkezések egyebek mellett a magánjogi tartós jogviszonyokra alkalmazható *clausula rebus sic stantibus* tételén {Lásd: 8/2014. (III. 20.) AB határozat, Rendelkező rész II. része}, a fogyasztóvédelmi szabályokon, a tulajdonhoz kapcsolódó társadalmi felelősségen [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés második mondata], vagy a személyhez fűződő jogok rendszerén keresztül ugyanúgy átsugároznak a magánjog alanyai közötti viszonyokba.

- [89] A fenti megállapítás következik az Alaptörvény Nemzeti hitvallásának utolsó előtti akklamációja, az R) cikk (1) és (2) bekezdései, a 28. cikk, valamint a 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjának együttes, egymásra tekintettel való teleologikus értelmezéséből. Az Alaptörvény ezen rendelkezései ugyanis egyrészt kinyilvánítják, hogy: „Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja. Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.” [R) cikk (1)–(2) bekezdés.] A mindenkire kötelező jelleget a bíróságokra úgy konkretizálja az Alaptörvény, hogy kimondja: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” (28. cikk első mondata.) Másrészt az Alaptörvény, megteremtve mindezek tényleges kikényszeríthetőségét a jogalkalmazói szervek eljárásaiban is, a 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjában – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként – az Alkotmánybíróság feladatául szabja, hogy megfelelő eljárásban felülvizsgálja a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangját, és e vizsgálat szükséges részeként megszabja a bírói jogértelmezés alkotmányos kereteit.
- [90] Az alkotmányozó hatalom e szabályozással világosan deklarálta azt a célt, hogy az Alaptörvény a mindennapi joggyakorlatban is élő normává váljék, „élő keretként” hassa át az egész jogrendszert. Amint arra a többségi indokolás is helyesen utal, a fent kifejtettekben következően az alkotmányozó hatalom azt is az állam – mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó szervek – kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. A határozat indokolása IV. rész 2.4. alpontjának kifejező megállapítása szerint: „Ugyan elsősorban a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok joggyakorlatán keresztül. Ezzel a rendes bíróságok ítélező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén.” E megállapítást erősítendő, hozzá kívánom fűzni, hogy e kötelezettség kikényszeríthetősége érdekében ruházta fel az alkotmányozó hatalom az Alkotmánybíróságot azzal a hatáskörrel, hogy az egyébként a polgári jog anyagi és eljárási szabályai szerint eldöntött ügyet egy másik bírói

fórumként, másik szabályrendszer (az Alaptörvény rendelkezései) és saját esetjoga alapján felülbíráhatja. Ellenkező interpretáció esetén értelmetlenné válna az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz (garanciális) intézménye magánjogi bírói döntéseknél, és kiüresedne az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabály is.

- [91] 5. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése tartalmaz rendelkezést (tesztet) arra, hogy a jogalkalmazónak hogyan kell eljárnia, amikor – mint a jelen esetben is – egy konkrét ügyben az irányadó jogszabályok alkalmazása során egyúttal alapjog korlátozásáról is kell döntenie egy másik alapjog, vagy alkotmányos érték védelme vagy érvényesülése érdekében. Amint azt a 3/2015. (II. 2.) AB határozat is kimondta: „Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az alapjog-korlátozásnak ez a tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg. E követelményből – az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel – a bíróságoknak az a kötelezettsége adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítsák.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [21]; 30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [54].}
- [92] Magánszemélyek egymás közötti jogvitája összefüggésében felvetődő, az adott jogvitában a felek által érvényesített alapjogi igényeikből származó kollízió esetén ráadásul a védelmi kötelezettség érvényesítése, a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyának megteremtése nemcsak azt kívánja meg az államtól (a bíróságoktól), hogy az egyik, alapjogát gyakorló személyt az alapjog-gyakorlásban az említett teszt szerinti szükséges mértéken túl ne korlátozza, hanem azt is, hogy a másik fél érintett alapjoga számára legalább az érvényesüléshez minimálisan szükséges mértékű védelmet biztosítsa, vagyis az alapjogot ne üresítse ki.
- [93] 6. Ezeket a fenti szempontokat a jelen ügyben vizsgálva, az indítványozó levelezésének az alperes általi megszerzése miatt indult személyiségi jogi perben a bíróság egyúttal az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt magánélethez és kapcsolattartáshoz való jog, ezen belül pedig a levéltitok (magántitok) védelméhez való jog, valamint a tisztességes eljáráshoz való jog részeként felfogott „bizonyításhoz való jog” és a polgári igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megőrzése, megerősítése, mint alkotmányos érték – amely a konkrét ügyben az alperesnek az Alaptörvény XVI. cikkéből következő neveléshez, gyermekével való kapcsolattartáshoz

fűződő jogán alapul, ennek érvényesítésére szolgál – összeméréséről, egymáshoz való viszonyáról is döntött.

- [94] Álláspontom szerint ez jelenti az alapügynek azt az „alkotmányossági rétegét”, amelyet – az Alaptörvény 28. cikke, valamint az R) cikk (1) és (2) bekezdése alapján – a bíróságnak fel kell ismernie, és amelyet szem előtt tartva kell a jogalkalmazás során a jogszabályokat értelmeznie.
- [95] 6.1. A határozat többségi indokolásának IV. rész 3.2. alpontja is rögzíti, hogy abban mind a jogerős döntést meghozó másodfokú bíróság, mind a felülvizsgálati eljárás során a Kúria egyetértett, hogy a jelen ügyben a magántitok felfedezése megtörtént; a levéltitok megsértése megvalósult már az alperes részéről a levelezés jogosulatlan megszerzésével [rég. Ptk. 81. § (1) bekezdés]. Az alperes az indítványozó elektronikus postafiókjára feltörésével és az ott fellelt dokumentumok lefordíttatásával megszerzett levéltitok tartalmát ezt követően egyéb, az indítványozó és közötté lezajlott eljárásokban (a gyermekelhelyezéssel és a házasság felbontásával kapcsolatos peres eljárások) bizonyítékként csatolta – tehát felhasználta.
- [96] Az Alkotmánybíróságnak a most vizsgált alkotmányjogi panasz alapján – a fent írtak szerint – azt kell alkotmányossági szempontból minősítenie, hogy az ügyben eljáró bíróságok az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből következő védelmi kötelezettségnek megfelelően, a kíméletes kiegyenlítés és a méltányos egyensúly jegyében oldották-e fel egyrészt a magánélethez és kapcsolattartáshoz való jog, másrészt a tisztességes eljáráshoz való jog részeként értelmezett „bizonyításhoz való jog” és az e mögött meghúzódó neveléshez, gyermekkel való kapcsolattartáshoz való jog kollízióját, amikor az indítványozó levéltitka tartalmának megszerzése és felhasználása jogszerűségéről döntöttek.
- [97] 6.2. Az ügyben eljáró bíróságok egybehangzóan úgy értékelték a levelezés tartalmának alperes általi felhasználását (bizonyítékként a felek között zajló egyéb eljárásokban a bíróság elé tárását), hogy az – az indítványozó valós motivációjának bemutatásával, a történeti tényállás árnyaltabb feltárásával – a materiális igazság teljesebb rekonstruálhatóságán keresztül az alperes tisztességes eljáráshoz való jogát, és közvetett módon az e mögött álló neveléshez, gyermekkel való kapcsolattartáshoz való jogát szolgálja. Emiatt magam is osztom azt a jelen határozatban megjelenő álláspontot (Indokolás IV. rész 3.2. alpont), amely szerint nem kifogásolható, hogy a felhasználás következményeit az indítványozónak viselnie kell.
- [98] Ennek kimondásával a bíróságok eleget tettek annak a követelménynek, hogy az alapjogi kollízióban az érvényesüléshez minimálisan szükséges mértékű védelmet biztosítsák az alperes érintett alapjoga számára.
- [99] 6.3. Az indítványozó levéltitka megszerzésének mozzanata összefüggésében az ügyben eljáró bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy bár a magántitok felfedezése megtörtént, ez mégsem értékelhető jogszerűtlennek, mert nemcsak, hogy

„[a]z irányadónak tekintett bírói gyakorlat (BH1985.57.) alapján hivatalos eljárásban az esetlegesen nem jogszerűen megszerzett bizonyíték is felhasználható” (a Kúria Pfv.IV.20.726/2014/4. számú ítélete, 11. oldal), de értelmezésük szerint az alperesnek mintegy „kötelezettsége” is volt az indítványozó elektronikus postafiókját feltöretetni és a levelezését lefordíttatni, mert „[a] bíróság előtt folyamatban lévő polgári perben a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyító fél kötelezettsége.” (a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítélete, 5. oldal).

[100] Ezzel a többségi indokolásban is idézett (Indokolás IV. rész 3.2. alpont), és ott fenntartások nélkül elfogadott okfejtéssel messzemenőig nem értek egyet, és nyomatékosan rá kívánok mutatni, hogy önmagában az, hogy az indítványozó levelezését, időben később, egy peres eljárásban bizonyítékként csatolták, valamint az, hogy az indítványozó levéltitkának a felfedezése eredményeként végül az alperesnek olyan információk jutottak a birtokába, amelyek felhasználásához „méltányolható érdeke fűződött”, nem teszi visszamenőleg jogszerűvé az indítványozó levéltitka jogosulatlan megszerzésének mozzanatát (elektronikus postafiókja feltöretését és az ott fellelt dokumentumok lefordíttatását), és nem mentesíti minden jogkövetkezménytől az alperest. Az indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való joga, és ennek részeként a levéltitkokhoz való joga azáltal szenvedett korlátozást, hogy az alperes azt jogosulatlanul felfedezte és megismerte – az ilyen módon megszerzett információk későbbi felhasználásának módjától, vagy e felhasználás eredményétől függetlenül; hiszen az indítványozó elektronikus postafiókjának feltöretésekor az alperes még nem tudhatta, hogy ott milyen tartalmú dokumentumokat fog találni.

[101] Az indítványozó levéltitka felfedezésének következményei ezért – véleményem szerint – a magánszférába illetéktelenül behatoló alperes terhére esnek. Az ezt figyelmen kívül hagyó bírósági jogértelmezés a konkuráló alapjogok összeütközésének feloldására szolgáló kétoldali vizsgálatban az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt magánélethez és kapcsolattartáshoz való jog, ezen belül pedig a levéltitok (magántitok) védelméhez való jog szükséges mértéken túli korlátozásához vezet – az alperes érintett alapjogaival kialakítandó méltányos egyensúly megteremtése helyett.

[102] 7. Mindezek alapján úgy vélem, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánélethez és kapcsolattartáshoz való jog, ezen belül pedig a magántitok (levéltitok) védelméhez való jog alaptörvény-ellenes korlátozása miatt az Alkotmánybíróságnak a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítéletét meg kellett volna semmisítenie.

[103] Végezetül hangsúlyozni kívánom, hogy mivel az alapügy peres felei közötti egyéb eljárások (a gyermekelhelyezéssel, valamint a házasság felbontásával kapcsolatos peres eljárások) és a személyiségi jogi per egymástól elkülönül, ezért az Alkotmánybíróság akkor sem döntött és nem is dönthetett volna arról, hogy az előbbi

eljárásokban az indítványozó levelezése, mint bizonyíték milyen módon vehető figyelembe, ha megsemmisítésről rendelkező határozatot hozott volna.

Budapest, 2017. november 21.

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

[104] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. november 21.

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*